

Лизогубенко Євген Віталійович,
старший викладач кафедри оперативно-
розшукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛОЖЕНЬ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Одним із важливих завдань антикорупційної політики в Україні є приведення її законодавства у відповідність до міжнародних та європейських актів. Отже, важливими у справі запобігання корупції є міжнародно-правові документи.

Нагальним є розгляд Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією [1] та Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією [2], які були прийняті Комітетом міністрів Ради Європи у 1999 році. Учасниками цих документів можуть стати як європейські, так і неєвропейські держави.

Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією ратифікована та набула чинності для України з 1 березня 2010 року. У преамбулі якої наголошується, що корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції та економічному розвитку і загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства.

Глава II Конвенції «Заходи, яких необхідно вжити на національному рівні» зобов'язують держав – учасників криміналізувати у вітчизняному законодавстві корупційні злочини, передбачивши відповідальність за співучасть у їх вчиненні юридичних осіб. Документ також передбачив створення органів з протидії корупції, належну підготовку їх співробітників та відповідне фінансування, а також захист тих, хто повідомляє про корупційні злочини, та свідків, які дають показання.

Конвенція також передбачає врегулювання питання міжнародного співробітництва, взаємної допомоги екстрадиції.

Група держав проти корупції (ГРЕКО) здійснює контроль за виконанням положень Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією.

Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією набула чинності для України з 1 січня 2006 р. Метою документа є передбачення державами-учасниками у своєму внутрішньому законодавстві ефективних засобів правового захисту осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, з метою надання таким особам можливості захищати свої права та інтереси, включаючи можливість отримання компенсації за заподіяну шкоду.

Конвенцією передбачено заходи, яких необхідно вжити на національному рівні, питання міжнародного співробітництва та

контролю за виконанням документа. Закріплено право для осіб, яким заподіяно шкоду внаслідок корупційних дій, на порушення судової справи з метою отримання компенсації за заподіяну шкоду, що може охоплювати матеріальні збитки, втрачену вигоду та немайнову шкоду. Передбачено строк позовної давності для компенсації шкоди не менше трьох років від дня, коли особа дізналася чи могла знати про її заподіяння або про здійснення корупційної дії та про особистість винної особи. Проте суд не розглядає позов після закінчення позовного строку тривалістю не менше десяти років від дня здійснення корупційної дії.

Контроль за виконанням Конвенції також покладено на Групу держав проти корупції.

Важливим документом у сфері запобігання корупції є також Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. [3], який для України набрав чинності з 1 січня 2010 р.

Конвенція у преамбулі визначає, що корупція вже не є локальною проблемою, а перетворилася на транснаціональне явище, яке впливає на суспільства й економіки всіх країн, що зумовлює винятково важливе значення міжнародного співробітництва в галузі запобігання корупції та контролю за нею.

Цілями Конвенції є сприяння вжиттю й посиленню заходів, спрямованих на більш ефективне й дієве запобігання корупції та боротьбу з нею; заохочення, сприяння та підтримка міжнародного співробітництва й технічної допомоги в запобіганні корупції та в боротьбі з нею, зокрема в поверненні активів; заохочення чесності відповідальності й належного управління громадськими справами й державним майном.

Спеціальні заходи щодо запобігання корупції передбачають створення в державах спеціального органу (органів) протидії корупції і прийняття Кодексів поведінки державних посадових осіб, створення належних систем державних закупівель та прозорості і звітності, управлінні державними фінансами. Крім того, учасники Конвенції зобов'язалися криміналізувати окремі суспільно небезпечні діяння підкуп національних державних посадових осіб, іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій, розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою, зловживання впливом, службовим становищем, підкуп у приватному секторі, відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, та ін.

Важливо зауважити, що розглянута Конвенція сформована з урахуванням багаторівневих документів щодо запобігання корупції та боротьби з нею, у тому числі, Міжамериканської конвенції про боротьбу з корупцією, прийнятої Організацією американських держав 29 березня 1996 року, Конвенції про боротьбу з корупцією, яка визначає посадових осіб Європейських Співтовариств або посадових осіб держав-членів

Європейського Союзу, прийнятої Радою Європейського Союзу 26 травня 1997 року, Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних угодах, прийнятої Організацією економічного співробітництва та розвитку 21 листопада 1997 року, Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, прийнятої Комітетом міністрів Ради Європи 27 січня 1999 року, Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією, прийнятої Комітетом міністрів Ради Європи 4 листопада 1999 року, та Конвенції Африканського союзу про недопущення корупції та боротьбу з нею, прийнятої главами держав й урядів Африканського союзу 12 липня 2003 року.

Є підстави зауважити, що активізація регіонального співробітництва з протидії корупції обумовила прийняття міжнародних договорів у цій сфері.

Разом з тим, в антикорупційному законодавстві мають значення Декларація Організації Об'єднаних Націй про боротьбу з корупцією і хабарництвом у міжнародних комерційних операціях від 16 грудня 1996 р.; Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р.; Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом та про фінансування тероризму від 16 травня 2005; Конвенція Ради Європи проти маніпулювання спортивними змаганнями від 18 вересня 2014 р. та ін.

Отже важливо визначити та враховувати положення цих та інших міжнародних актів у сфері запобігання корупції.

Зазначене дає підстави прийти до висновків, що імплементація положень зазначених документів впливає на вітчизняне антикорупційне законодавство, яке ще залишається недосконалим. Зокрема, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18.04.2013 р. у новій редакції були викладені окремі злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Тому, є нагальна потреба і надалі продовжувати практику приведення вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних та європейських стандартів.

Список використаних джерел

1. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_101.

2. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_102.

3. Конвенція ООН проти корупції. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16.